

Duiding incident wolf loopt kind omver, 31 juli 2024

Datum	8 augustus 2024
Projectnummer	2024.005
Projectnaam	Incident wolf – kind 31 juli 2024
Opdrachtgever	PROVINCIE UTRECHT
Auteur(s)	Zoogdiervereniging
Projectleider	ELLEN VAN NORREN
Notitienummer	N2024.009
Deze notitie kan geciteerd worden als	Zoogdiervereniging, 2024. Duiding incident wolf loopt kind omver, 31 juli 2024. Notitie 2024.009. Zoogdiervereniging, Nijmegen

1 Aanleiding

Op 31 juli 2024 heeft zich op de Utrechtse Heuvelrug een incident voorgedaan tussen vermoedelijk een wolf en een kind. Het gaat om het derde incident met een wolf op de Utrechtse Heuvelrug in één maand. De provincie Utrecht heeft de Zoogdiervereniging gevraagd, op basis van de feiten die blijken uit een politieverhoor en een gesprek met de vader van het kind, het gedrag van de wolf te duiden.

2 De aanpak

Deze notitie is opgesteld door 5.1.2.e en 5.1.2.e (onafhankelijke deskundigen op het gebied van wolf) en Ellen van Norren, projectleider van de Zoogdiervereniging. Er is informatie verkregen via 5.1.2.e professioneel faunabeheerder en territorium coördinator van de wolvenmonitoring op de Utrechtse Heuvelrug. 5.1.2.e heeft de vader van het kind gesproken en de locatie bezocht, en er is een politieverhoor geweest.

De eerste twee dagen was alleen bekend dat er 'weer een incident wolf-kind' was geweest. Tussen de eerste berichten en een beeld wat later op de woensdag avond (1 augustus) geschetst kon worden, zaten verschillen die de interpretatie van het gebeuren drastisch beïnvloedde. Uit de gegevens bleek dat waarschijnlijk een andere wolf betrokken was dan bij het eerste incident met een wolf en een kind (op 16 juli).

3 Het incident

Op basis van het politieverhoor, locatiebezoek en het gesprek met de vader zijn de volgende feiten bekend. De vader liep met één kind in een buikdrager, zijn loslopende hond liep voor hem en een kind van 3,5 jaar achter de vader. Bij het horen van het kind, draait de vader zich om en ziet de wolf met beide voorvoeten over het kind heen staan, met de kop naar beneden. De hond kwam stil teruglopen en kwam ongeveer naast de vader staan. De hond geeft geen reactie op de wolf. De wolf heeft de hond niet proberen op te zoeken. Door het geschreeuw van de vader treedt de wolf terug. En verdwijnt na enige tijd in het bos.

Het kind heeft een gat in het shirt en lichte wondjes op de rug. Bestaande uit drie punt verwondingen (onderlinge afstanden 7 en 5 cm) en twee parallelle schrammen.

Er is DNA op het shirt van het kind verzameld, dit levert binnenkort informatie of het gaat om een wolf, en over enkele weken om welke individu het gaat.

4 Duiding

In de duiding is het van belang te weten of het gaat om een wolf, welk individu en hoe het gedrag kan worden geduid, zodat zo snel mogelijk de juiste maatregelen kunnen worden genomen.

Wolf

Uit DNA onderzoek (spoedprocedure soortbepaling) is nog geen uitslag of het gaat om een wolf, de uitslag wordt binnenkort verwacht.

Wolf individu

Mocht uit DNA blijken dat het gaat om een wolf, dan wordt over enkele weken de individubepaling verwacht, uit een aanvullende DNA analyse. Tot die tijd moeten wij afgaan op wat de vader heeft gezien. Hieruit is helaas niet duidelijk te zeggen om welke wolf het gaat. Er zijn twee aanwijzingen die wijzen richting mannelijke wolf GW3237m. De twee redenen voor deze aanname zijn:

1. Een video die van wolf GW3237m (de wolf die sinds een jaar interesse heeft in honden) met de vader van het kind gedeeld zijn, riepen bij de vader een herkenning op qua houding, gedrag en uiterlijke kenmerken als een lichte kleur. Maar het herkennen van beelden geeft nog geen bewijs van een individu. Iemand die nooit eerder een wolf gezien heeft en met emoties waarneemt, kan door het tonen van beeld sterk gestuurd worden.
2. Omdat wolf GW3237m zich tot op heden steeds sterk op honden heeft gericht, waarbij hij de aanwezigheid van een baas negeerde. Het kan zijn dat de wolf van achteren gericht op weg was naar de hond, en daarbij het kind onderweg omver liep.

Aanleiding voor het incident

De verwonding die het meisje opgelopen heeft, lijkt op basis van de sporen veroorzaakt te zijn door de nagels van de voet van een wolf of hond. Daarmee is het geen bijtincident. Bij een beet zijn de verwondingen doorgaans direct diep en zeer ernstig. Dit gedrag van het omver duwen van een kind hebben wij van wolf GW3237m nooit eerder gezien.

De aanleiding is niet eenduidig te geven.

Mogelijke denkrichtingen kunnen zijn:

- De wolf was op weg naar de hond, en liep daarbij het kind onderweg omver.
- Er was geur van een hond, de wolf heeft zich vergist
- De wolf komt steeds dichterbij honden en mensen, zonder negatieve prikkel

Dit zijn alleen denkscenario's, deze kunnen verder niet inhoudelijk worden onderbouwd.

Geconcludeerd kan worden, dat als uit DNA blijkt dat het gaat om een wolf, deze wolf geen angst voor mensen vertoont door ze actief te benaderen en contact te maken. Wolven zijn normaal gesproken in staat de aanwezigheid van mensen op geur te registreren en daarop te reageren. Normaal gedrag is om bij mensen uit de buurt te blijven (meer dan 30 meter), wanneer de mensen geen bedreiging vormen.

Was dezelfde wolf betrokken bij de andere recente incidenten met een wolf in deze regio?

Er zijn in juli drie incidenten geweest, namelijk op 6 juli de beet van een hond, op 16 juli een incident met een kind en op 31 juli nogmaals een incident met een kind. Bij de eerste twee incidenten is meest waarschijnlijk één van de ouders van de welpen betrokken (de vader en/of de moeder). Bij het incident van 31 juli was waarschijnlijk een andere wolf betrokken. Dit komt voort uit de duiding die hiervoor is gegeven.

Een verklaring waarom er bij (mogelijk) verschillende wolven incidenten met mensen plaatsvinden kan worden gevonden in de omstandigheden van deze wolven. Ze hebben tijdelijk korte nachten waarin gejaagd moet worden, er is een hoge voedselbehoefte bij de welpen, er is een tekort aan een groot rustgebied, ze hebben een beperkt aantal soorten prooidieren, alle wolven hebben veel ervaringen met mensen en mensengeur zonder negatieve ervaring, en er is een hoge recreatiedruk. Dit kan habituatie in de hand werken, maar hoe één en ander precies samenhangt is gissen.

5 Interventierichtlijnen

Het Interprovinciaal overleg (IPO) heeft in het Wolvenplan (IPO, 2019) en in het addendum bij het Wolvenplan (IPO, 2023) interventierichtlijnen opgesteld hoe te handelen bij situaties tussen wolf en hond (figuur 1).

Situatie wolf – mens

Gedrag wolf	Oorzaak	Inschatting	Maatregel en doel	Situatie
e Wolf benadert actief en bewust meermaals mensen binnen 30 meter* en lijkt geïnteresseerd in mensen.	<i>Gedrag kan verschillende oorzaken hebben:</i> - Mogelijk sterke voedselconditionering en gewenning. - Hond kan een trigger zijn.	Kritieke situatie Kans op gewenning en uiteindelijk agressief gedrag en letsel mens.	- Opsporen en verjagen (actieve afschrikking), publiek waarschuwen niet te voeren. - Toestemmingsbesluit nodig. - Situatie monitoren.	Probleemsituatie
			Als aversieve conditionering niet werkt of praktisch niet uitvoerbaar is, dan situatie probleemwolf. <i>Doel: Probleemwolf uit de populatie wegnemen</i> Bij acute veiligheidssituatie wolf doden op last burgemeester, op basis van de Gemeentewet.	Probleemwolf

Figuur 1 Interventierichtlijn situatie wolf – hond. Bron: IPO, Interprovinciaal Wolvenplan Addendum, 2023

Beoordeling

Het gedrag van het incident wordt als zeer ongewenst geïnterpreteerd, eerst en vooral omdat er een kind bij betrokken is.

Herhaling van bovenstaande voorvallen is zeer ongewenst en moet voorkomen worden. Het duurzaam samenleven met wolven kan alleen als dit soort incidenten niet of nauwelijks voorkomen. De situatie met het omvergelopen kind valt onder categorie e van de Interventierichtlijnen wolf-mens: ‘Wolf benadert actief en bewust meermaals mensen binnen 30 meter en lijkt geïnteresseerd in mensen’ (IPO, 2023).

6 Advies

De interventierichtlijnen zien de situatie als probleemsituatie. De wolf wordt niet betiteld als probleemwolf.

De interventierichtlijnen geven voor de situatie de volgende maatregelen aan om uit te voeren:

- Opsporen en verjagen (actieve afschrikking),
- Publiek waarschuwen niet te voeren.
- Toestemmingsbesluit nodig voor negatieve conditionering.
- Situatie monitoren
- Zenderen (p.7 IPO, 2023)
- Indien de situatie zich zonder provocatie van wolf blijft voordoen en aversieve conditionering niet werkt of praktisch niet uitvoerbaar is, dan in gang zetten toestemmingsbesluit voor doden van de wolf, omdat dan sprake is van een probleemwolf.

Wij adviseren op basis van het incident:

- het instellen van beperkingen en publiek informeren
- het vangen, zenderen en indien nodig negatief conditioneren van alle volwassen wolven op de Utrechtse Heuvelrug.
- Indien de situatie zich zonder provocatie van wolf blijft voordoen, in gang zetten van de beoordeling of sprake is van een probleemwolf en het opstellen van een toestemmingsbesluit (door bevoegd gezag) voor het doden van de specifieke wolf.

Deze bullets worden hieronder nader toegelicht en gespecificeerd.

Het instellen van beperkingen en publiek informeren

Voor nationaal park Utrechtse Heuvelrug adviseren wij beperkingen voor het voorkomen van herhaling op korte termijn:

- Mijd dit gebied (alle mensen en honden)
- Aanvullend: In eerste instantie ter voorkoming van nieuwe incidenten is het advies niet met jonge kinderen onder de 10 jaar het bos in te gaan.
- Minimaliseer activiteiten in dit gebied.
- Stel een aanlijnplicht in
- Vraag het publiek de wolven niet te voeren
- Honden uitlaatservices vragen hun diensten elders uit te voeren.
- Terreinbeheerders vragen geen publieksactiviteiten te ondernemen of toe te staan, bleszen van bomen of monitoring van dieren waarvoor buiten de paden gelopen moet worden op te schorten tot september

Vangen, zenderen en indien nodig negatief conditioneren van alle volwassen wolven

Wij adviseren alle aanwezige volwassen wolven te zenderen. Door het zenderen kan gedetailleerd het gedrag van een wolf worden gevolgd, en kan indien nodig aanvullend negatief worden geconditioneerd (zie ook Stahler, 2023). Ook is het mogelijk als het negatief conditioneren niet slaagt (wat in Yellowstone gaat het om een klein deel van de wolven), en het gedrag aanhoudt, om de wolf

met het verkeerde gedrag te doden. Het vangen van een wolf kan alleen in gebieden waar geen risico is op het bijvangen van mensen en honden, dat kan daarom niet in opengestelde gebieden. Het wordt steeds belangrijker om alle volwassen wolven op de Utrechtse Heuvelrug te zenderen, om te zien wie welk gedrag vertoont. ^{5.1.2.e} wolf die een zender om krijgt vergroot het inzicht, doordat deze wolf met zekerheid kan worden toegerekend aan een incident of met zekerheid kan worden uitgesloten.

Indien situatie zich blijft voordoen: Doden van de wolf

Indien het gedrag van de wolf zich blijft voordoen, is het doden van de wolf nodig.

Hiervoor moeten alle voorgaande maatregelen afdoende zijn uitgevoerd, en moet bewezen kunnen worden dat het niet tot voldoende resultaat heeft geleid.

Voor het kunnen schieten van de wolf, is het van belang te weten welke wolf betrokken was bij dit incident. De beschermde status van een wolf brengt dergelijke zorgvuldigheid met zich mee. Dit versterkt de noodzaak van zenderen.

Het kunnen schieten van deze wolf is lastig omdat hij zich ophoudt in het bos, met weinig gericht zicht en veel structuren die een kogel kunnen hinderen; en omdat hij zich ophoudt in opengestelde terreinen, wat voor veilig werken niet bevorderlijk is.

7 Literatuurlijst

Börner, M. & ^{5.1.2.e} 2017. *Anwendung und Wirkungsweise von Vergrämungsmunition im Rahmen des Wolfsmanagements*. Landesjagdverband Schleswig-Holstein e.V.

^{5.1.2.e} K.A., ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} Bland, ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} and ^{5.1.2.e} 2022. *Yellowstone National ^{5.1.2.e} Report 2021*. National Park Service, Yellowstone Center for Resources, Yellowstone National Park, WY, USA, YCR-2022-04.

Gese, E.M., ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} & J.K. Young, 2019. *Injury scores and spatial responses of wolves following capture: Cable restraints versus foothold traps*. Wildl. Soc. Bull., 43: 42-52.

IPO, 2019. Interprovinciaal wolvenplan. IPO, Den Haag.

IPO, 2023. Interventie richtlijnen – interprovinciaal wolvenplan. IPO, Den Haag.

Karlsson, J., ^{5.1.2.e} & ^{5.1.2.e} 2007. *At what distance do wolves move away from an approaching human?* Canadian Journal of Zoology 85(11):1193-1197.

Linnell, J.D., ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} čiauskas, ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} I. Kojola, ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} ^{5.1.2.e} & ^{5.1.2.e} 2002. *The fear of wolves: A review of wolf attacks on humans*. NINA: Norsk institutt for naturforskning

McNay, M. E., 2002. ^{5.1.2.e} *interactions in Alaska and Canada: A review of the case history*. Wildlife Society Bulletin 30(3), 831–843.

Mech L.D. & ^{5.1.2.e} 2003. *Wolves: behavior, ecology, and conservation*. Chicago University Press, Chicago.

Nowak, S., Szewczyk, M., Tomczak, P., Całus, I., Figura, M., & Mysłajek, R. W. (2021). *Social and environmental factors influencing contemporary cases of wolf aggression towards people in Poland*. European Journal

- of Wildlife Research*, 67, 1-12.
- Rechtbank Midden-Nederland, 2022. Voorlopige voorziening zaak UTR 22/5289-2. ECLI:NL:RBMNE:2022:4991.
- Reinhardt, I., 5.1.2.e & 5.1.2.e 2020. How to deal with bold wolves - Recommendations of the DBBW. BfN Schriften 577. Bundesamt für Naturschutz, Bonn.
- Stahler, D.R., 5.1.2.e & 5.1.2.e 2023. *The use of Paintballs as a Tool to Aversively Condition Wolves in Yellowstone National Park*. Personal communication sent on 22-9-2023 to 5.1.2.e of Studio Wolverine.
- Theuerkauf, J., 2009. *What drives wolves: fear or hunger? Humans, diet, climate and wolf activity patterns*. *Ethology*, 115: 649-657.
- Turnbull, T.T., 5.1.2.e and 5.1.2.e 2013. *Anthropogenic impacts to the recovery of the Mexican gray wolf with a focus on trapping-related incidents*. *Wildl. Soc. Bull.*, 37: 311-318.
- Zoogdierverseniging, 2024. Ecologisch beargumenteren afsluiten gebied n.a.v. incidenten wolf 6 en 16 juli 2024. Notitie N2024.004. Zoogdierverseniging, Nijmegen
- Zoogdierverseniging, 2024. Duiding incident wolf – hond en wolf - kind 5.1.2.e juli resp. en 16 juli 2024. Notitie 2024.005. Zoogdierverseniging, Nijmegen